

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีการดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของพระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตาม ระดับการจัดการศึกษา ขนาดโรงเรียน อายุพรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาแผนกธรรม วุฒิการศึกษาแผนกบาลี วุฒิการศึกษาแผนกสามัญ และประสบการณ์สอนในโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1

สมมติฐานของการวิจัย

1. ระดับการจัดการศึกษา ที่แตกต่างกันมีปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แตกต่างกัน
2. ขนาดโรงเรียน ที่แตกต่างกันมีปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แตกต่างกัน

3. อายุพรรษา ที่แตกต่างกันมีปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แตกต่างกัน
4. ตำแหน่ง ที่แตกต่างกันมีปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แตกต่างกัน
5. วุฒิการศึกษาแผนกธรรม ที่แตกต่างกันมีปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แตกต่างกัน
6. วุฒิการศึกษาแผนกบาลี ที่แตกต่างกันมีปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แตกต่างกัน
7. วุฒิการศึกษาแผนกสามัญ ที่แตกต่างกันมีปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แตกต่างกัน
8. ประสบการณ์สอนในโรงเรียน ที่แตกต่างกันมีปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวนทั้งสิ้น 236 รูป
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยมาจากการเปิดตารางเลขสุ่มแบบแบ่งชั้นซึ่งการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามวิธีของเคริชซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวนทั้งสิ้น 215 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยค้างนี้ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกเป็นสถานภาพ คือ ระดับการจัดการศึกษา ขนาดโรงเรียน อายุพรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาแผนกธรรม วุฒิการศึกษาแผนกบาลี วุฒิการศึกษาแผนกสามัญ และประสบการณ์สอนในโรงเรียน ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชา พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบ มาตรฐานส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Type) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งในแต่ละระดับจะมีความหมายดังนี้ 1) 5 หมายถึง มีการปฏิบัติงานและมีปัญหาในระดับมากที่สุด 2) 4 หมายถึง มีการปฏิบัติงานและมีปัญหาในระดับมาก 3) 3 หมายถึง มีการปฏิบัติงาน และมีปัญหาในระดับ ปานกลาง 4) 2 หมายถึง มีการปฏิบัติงานและมีปัญหาในระดับน้อย และ 5) 1 หมายถึง มีการปฏิบัติงานและมีปัญหาในระดับน้อยที่สุด มี 4 ด้าน จำนวน 43 ข้อ ดังนี้

1. ด้านการศึกษาศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน 12 ข้อ
2. ด้านการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน	จำนวน 11 ข้อ
3. ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน	จำนวน 12 ข้อ
4. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน	จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1)ด้าน การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2)ด้านการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน 3)ด้านการดำเนินการ จัดการเรียนการสอน 4)ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน มีลักษณะเป็นคำถาม ปลายเปิด (open questions) จำนวน 4 ข้อ

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้รับคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข จากอาจารย์ ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทางด้านเนื้อหาและสถิติ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบและ เสนอแนะข้อบกพร่อง โดยนำแบบสอบถามมาหาค่า IOC ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) มีค่าดัชนีความสอดคล้องทุกข้อระหว่าง 0.8-1.0 แล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอน อำเภอหนองแค ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 รูป แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของ แบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (cronbach alpha coefficient) ได้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามของเครื่องมือทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89 ปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง ก่อน นำไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของทางมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีและขอความร่วมมือให้พระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งทุก ขั้นตอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยตนเอง และได้รับความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี แบบสอบถามที่ได้แจกไปทั้งสิ้น จำนวน 215 ฉบับ ได้รับคืนมาจำนวน 204 ฉบับ เมื่อนำมาคัดเลือกแบบสอบถาม พบว่า ไม่สมบูรณ์ 6 ฉบับ จึงเหลือฉบับที่สมบูรณ์ที่สุด

ทั้งสิ้น 198 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.09 นำมาทำการวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย และอธิบายประกอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาดำเนินการตรวจสอบและคัดเลือกความสมบูรณ์ของการตอบข้อคำถามและทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์ดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยายความเรียง

2. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ตามรายด้านทั้ง 4 ด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ย มีชนิยมเลขคณิต (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยายความเรียง

3. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา โดยการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ตามรายด้านทั้ง 4 ด้าน โดยจำแนกตามสถานภาพของพระสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้การทดสอบที (t-test) ทดสอบเอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe' Method) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูป ตารางประกอบคำบรรยายความเรียง

4. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (open ended) จำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการศึกษาศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ด้านการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน 3) ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน นำเสนอผลโดยการสรุปเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพและปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ดังนี้

1.1 ข้อมูลพื้นฐานสถานภาพของพระสงฆ์

สถานภาพของพระสงฆ์ผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุพรรษา 5–10 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 44.40 มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ เป็นเจ้าอาวาส คิดเป็นร้อยละ 06.10 และส่วนใหญ่เป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 82.30 วุฒิทางการศึกษา แบ่งประเภทของการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ส่วนใหญ่จบหลักสูตรนักธรรมชั้นเอก คิดเป็นร้อยละ 98.50 ด้านพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี) เป็นเปรียญธรรม 1-2 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 12.10 และด้านแผนกสามัญศึกษา ส่วนมากสำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.90 และมีประสบการณ์สอนในโรงเรียน ค่ำกว่า 5 ปี และระยะเวลา 5-10 ปี เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 45.50 ซึ่งส่วนใหญ่สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 70.70 และเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 48.50

1.2 สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ระดับการปฏิบัติงานและปัญหาการปฏิบัติงานดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอน ของพระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีสภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.75) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

2. การจัดการเรียนการสอน ของพระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีปัญหาการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.85$, S.D. = 0.90) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย ทุกด้าน

3. ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอน ของพระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีสภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.81) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

4. ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอน ของพระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีปัญหาการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.95$, S.D. = 0.98) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทุกข้อ

5. ด้านการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน ของพระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีสภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.67) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

6. ด้านการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน ของพระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีปัญหาการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.83$, S.D. = 0.85) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทุกข้อ

7. ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ของพระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีสภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.74) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

8. ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ของพระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีปัญหาการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.81$, S.D. = 0.88) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทุกข้อ

9. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน ของพระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีสภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.79) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

10. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน ของพระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีปัญหาการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.81$, S.D. = 0.88) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทุกข้อ

2. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของพระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตาม ระดับการจัดการศึกษา ขนาดโรงเรียน อายุพรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาแผนกธรรม วุฒิการศึกษาแผนกบาลี วุฒิการศึกษาแผนกสามัญ และประสบการณ์สอนในโรงเรียน

1. การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการจัดการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ผู้สอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ผู้สอน จำแนกตามอายุพรรษาดังนี้ ระยะต่ำกว่า 5 พรรษา ระยะ 5-10 พรรษา และระยะ 10 พรรษาขึ้นไป โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ผู้สอน จำแนกตามตำแหน่ง ได้แก่ ตำแหน่งฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ ตำแหน่งฝ่ายบริหารงานคณะสงฆ์ และตำแหน่งฝ่ายปฏิบัติงานคณะสงฆ์ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ระหว่างกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนฝ่ายบริหารคณะสงฆ์ กับกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนฝ่ายปฏิบัติงานคณะสงฆ์ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษาแผนกธรรม โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ไม่แตกต่างกัน

6. การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษาแผนกบาลี โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน จำแนกตามวุฒิการศึกษาแผนกบาลี ได้แก่ ระหว่างกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนที่ไม่ได้ศึกษา และกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนสำเร็จการศึกษาเปรียญธรรมชั้นเอก มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระหว่างกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนสำเร็จการศึกษาเปรียญธรรมชั้นตรี กับกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนสำเร็จการศึกษาเปรียญธรรมชั้นเอก มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษาแผนกสามัญ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ด้านการดำเนินจัดการเรียนการสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ได้แก่ ระหว่างกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนสำเร็จการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี กับกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระหว่างกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนสำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี กับกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามประสบการณ์สอนในโรงเรียน โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์สอนใน

โรงเรียน ได้แก่ ระหว่างกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนมีประสบการณ์สอน 5-10 ปี กับกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอน มีประสบการณ์สอน 10 ปีขึ้นไป มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสระบุรี เขต 1 จากการวิเคราะห์เนื้อหา ในภาพรวม พบว่า

1. พระสงฆ์ผู้สอนควรทำความเข้าใจและวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักสูตรและจุดประสงค์ การเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มาตรฐานการเรียนรู้ในสาระ ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม เน้นเนื้อหาสาระ ตามหลักการของวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามกระทรวงศึกษาธิการ ให้ชัดเจนก่อนดำเนินการ จัดการเรียนการสอน

2. พระสงฆ์ผู้สอนควรศึกษาทำความเข้าใจและความต้องการข้อมูลพื้นฐานของ โรงเรียน ด้านบุคลากร ด้านผู้เรียน อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ให้มากขึ้น เพื่อจะ ได้ทราบความจำเป็นและความต้องการในการจัดการเรียนการสอน ในแต่ละพื้นที่เขตการศึกษา เพื่อความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน สืบต่อไป

3. พระสงฆ์ผู้สอนควรมีการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา จัดการเรียนการสอนของ นักเรียน ให้ตรงตามหลักสูตรในแต่ละช่วงชั้นช่วงชั้น

4. พระสงฆ์ผู้สอนควรมีศูนย์ให้ข้อมูลข่าวสารสนเทศ เกี่ยวกับครูพระสอนวิชา พระพุทธศาสนาในโรงเรียน และตั้งศูนย์บริการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ ครูพระเพื่อให้มี ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน มากขึ้น

5. พระสงฆ์ผู้สอนควรพัฒนาตนเอง ในการแสวงหาความรู้อยู่เป็นประจำ เพื่อ พัฒนาความรู้และศักยภาพของตนเอง เกี่ยวกับวิชาที่สอน

1. พระสงฆ์ผู้สอน ควรวางแผนการจัดการเรียนการสอน ไว้ล่วงหน้าทุกครั้งก่อนดำเนินการสอน

6. พระสงฆ์ผู้สอนควรมีการประยุกต์เหตุการณ์ปัจจุบันมาใช้เป็นสื่อเปรียบเทียบกับ หลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น และ สร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน และต้องสอดคล้องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนด้วย

7. พระสงฆ์ผู้สอนควรมีการออกแบบการเรียนการสอนให้หลากหลาย ตามสภาพที่ เกี่ยวข้องกับชุมชน สังคมนั้นๆ และออกแบบการสอนล่วงหน้าทุกครั้ง เพื่อผู้เรียนจะได้เกิดองค์ ความรู้ สนใจ ไม่เบื่อ และตั้งใจในการศึกษา โดยเน้นให้มีปฏิบัติและสามารถนำไปใช้จริง ๆ ได้ ในชีวิตประจำวัน

8. พระสงฆ์ผู้สอนควรศึกษาสื่อทางเทคโนโลยีทางการศึกษาช่วยในการสอนที่มี หลากหลายรูปแบบ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

9. พระสงฆ์ผู้สอนควรมีแผนการสอน การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนที่ หลากหลายและชัดเจนตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

10. พระสงฆ์ผู้สอนควรจัดการทำแผนการสอนและมีการพัฒนาการด้านปฏิบัติความประพฤติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุด และควบบอกกันไปอย่างต่อเนื่อง และควรเน้นเรื่องศาสนพิธี เพราะนักเรียนสามารถฝึกปฏิบัติและนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงและควรมีการปฏิบัติในเวลาสอนในแต่ละครั้งด้วย

11. พระสงฆ์ผู้สอนควรได้รับการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอและควรศึกษาดูงานตามโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ

12. พระสงฆ์ผู้สอนควรจัดอบรม วิธีการสอนเทคนิคการสอน การวัดผลและประเมินผล และการเขียนแผนการสอน ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นของโรงเรียน

13. พระสงฆ์ผู้สอน ควรดำเนินการสอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

14. พระสงฆ์ผู้สอน ควรจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาสาระสำคัญ วิชาพระพุทธศาสนา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สังคม สถานการณ์ในสังคมที่นักเรียนอยู่ตามสภาพการณ์ปัจจุบัน และมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดการเรียนการสอน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมและได้ปฏิบัติงานจริง ให้นักเรียนได้ฝึกคิดกล้าแสดงออก และควรฝึกสมาธิให้มากๆ จัดสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียน จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

15. พระสงฆ์ผู้สอนควรเน้นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถนำเอาไปใช้ประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญและนำไปใช้ได้จริงๆ และเน้นการปฏิบัติในเรื่องของศีล 5 ให้มากๆ

16. โรงเรียนหรือสถานศึกษาควรมีคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมากๆ และควรมีการบำรุงรักษาให้มีสภาพพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา

17. พระสงฆ์ผู้สอนควรจัดการวัดประเมินผลอยู่ตลอดเวลา ทั้งในและนอกโรงเรียน และสถานศึกษา และทั้งผู้สอน-ครู-นักเรียน อย่างต่อเนื่องตามสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุด และควรมีการทำแผนการวัดผลและประเมินผล โดยทางโรงเรียนควรมีแบบวัดผลและประเมินผลให้แก่พระผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นมาตรฐานการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนสืบต่อไป

18. พระสงฆ์ผู้สอนควรมีการวัดผลการเรียนรู้ โดยจะสอน ให้รู้ ทำให้ดู และสอนให้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และติดตามดูผลงานแต่ละคนว่า นิสัย ความประพฤติ ของนักเรียนเปลี่ยนแปลงจากเดิม มากหรือน้อยอย่างไรแล้วจัดทำกราฟบันทึกเพื่อหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขสืบต่อไป

19. พระสงฆ์ผู้สอนควรมีการตรวจสอบหาข้อบกพร่อง และปัญหาของนักเรียน ทั้งก่อนและหลังเรียน ระหว่างเรียน มีการวัดผลและประเมินผลปลายภาคเรียน สุกท้าย นำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นสืบต่อไป

20. พระสงฆ์ผู้สอนควรมีการวัดผลและการประเมินผล โดยให้ผู้ปกครองของนักเรียนหรือเพื่อนช่วยกันในการประเมินผล จะได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัดผลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และควรใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการวัดผลและประเมินผล และมีการประเมินพฤติกรรม การปฏิบัติอันพึงประสงค์ควบคู่ไปด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลของการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบสภาพ ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพ การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า มีสภาพการปฏิบัติงานในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ด้านการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน 3) ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากทุกด้าน การที่ผลวิจัยปรากฏเช่นนี้ ผู้วิจัยพออภิปรายได้ว่า พระสงฆ์ผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งได้ผ่านโครงการฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และยังมีประสบการณ์สอนในโรงเรียนอยู่ระหว่าง 5-10 ปี และส่วนใหญ่ยังสำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรมชั้นเอก และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเข้าใจด้านเนื้อหาสาระรายวิชาพระพุทธศาสนาที่สอน และมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนพอสมควร ดังนั้น จึงส่งผลให้สภาพการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ผู้สอนอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของกรมวิชาการเกี่ยวกับบทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา ซึ่งกรมวิชาการ (2545, หน้า 218-220) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้สอนจะต้องทำการศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น กำหนดผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ ที่จะนำไปสอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน และนำไปกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือวิธีการเรียนรู้และลักษณะรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน สรุปได้ว่า ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเป็นการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง ในบรรยากาศและสถานการณ์ที่ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้คิดเอง ปฏิบัติเองและนำไปสู่การสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างพึงพอใจ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม จะช่วยให้ผู้สอนมีข้อมูลที่สำคัญในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม สนองตอบความต้องการความถนัด ความสนใจและวิธีการหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนและบทบาทสำคัญยิ่ง คือ ผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกๆ ด้าน และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของบัวหลวง แสงสว่าง (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษา

สภาพ ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารและการนิเทศ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการวัดและประเมินผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน และงานวิจัยของบุญยิ่ง เชื้อนิล (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า สภาพการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนทั้ง 5 ด้าน มีการส่งเสริมในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการสอนและการนิเทศมีการส่งเสริมในระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการจัดกิจกรรม และด้านการประเมินผลกิจกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของดำรง เสดสัน (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการเตรียมการสอน ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของพระมหาสุชน วงศ์แดง (2540, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาได้ พบว่า ความคิดเห็นการปฏิบัติของหัวหน้าหมวดวิชาและครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านปัจจัยนำเข้าและกระบวนการ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายย่อย พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ด้านจุดประสงค์ อยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรด้านเนื้อหาวิชาการ ดำเนินการเรียนการสอน การบริหารและบริการหลักสูตร การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธนากร เจริญเคียว (2548, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนการสอนในภาพรวม ครูมีการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง

2. จากผลการศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 พบว่า มีปัญหาการปฏิบัติงานในภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ด้านการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน 3) ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบัวหลวง แสงสว่าง (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพส่งเสริมการจัดการเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารและการนิเทศ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการวัดและประเมินผล มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุดทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูธรรมศาสนโมลิต ภิญญ (2546, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัญหา ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญ ศึกษา อำเภอสะเดา จากการศึกษาที่ได้ดำเนินการมา พบว่า 1) ครูสอนวิชาพระพุทธศาสนามี ปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัย ของวินัย เก่งสุวรรณ (2541, หน้า 112) ที่ได้ทำงานวิจัย เรื่องบทบาทของพระสงฆ์กับงานสังคม สงเคราะห์ทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 พบว่า ผู้บริหาร และครูอาจารย์ มีปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก คือ พระภิกษุสงฆ์ในฐานะผู้บริหาร และครูอาจารย์ผู้สอน ขาดความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน ขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน เกี่ยวกับการศึกษา ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าครูและบุคลากรขาดความมั่นคงในวิชาชีพ ขาดขวัญ กำลังใจในการทำงาน ไม่มีสวัสดิการที่ดีตลอดถึงอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ และไม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของหุ้มเพ็ง พันธะจันทร์สุข (2547, หน้า 82) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการ บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านการบริหาร บุคลากร ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากผู้บริหารและครูอาจารย์ผู้สอนขาด ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ขาดความเข้าใจและทักษะในการบริหารและการเรียนการสอน

3. จากผลการวิจัย ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า สภาพการจัดการเรียนการ สอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสำรวจสภาพแวดล้อม โรงเรียน ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อ พัฒนาการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และการสำรวจความต้องการ ทางจิตวิทยา ได้แก่ สภาพการจัดการเรียนการสอนที่จูงใจ และเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน เช่น จัดมุมประสบการณ์หรือป้ายนิเทศ บทบาทผู้สอนและผู้เรียนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของกรมวิชาการเกี่ยวกับบทบาทของผู้สอนในการจัดการ เรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา ที่ว่า การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม จะช่วยให้ผู้สอนมี ข้อมูลที่สำคัญในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเหมาะสมสนองตอบความต้องการ

ความถนัด ความสนใจและวิธีการหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนและบทบาทสำคัญยิ่ง คือ ผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 218-220)

4. จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีปัญหายู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ศึกษาทำความเข้าใจและวิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้สาระศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม อย่างชัดเจน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสำรวจความต้องการทางสังคม สภาพการอยู่ร่วมกัน ระเบียบกฎเกณฑ์ของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าไปสอน เช่น ระเบียบของห้องเรียนความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน การแบ่งกลุ่มทำงานและลักษณะผู้นำ ผู้ตาม สอดคล้องกับงานวิจัยของชอบ เอี่ยมประสงค์ (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนประสบปัญหาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในระดับปานกลางโดยมีแนวโน้มไปทางระดับน้อย 4 ด้าน คือ การบริหารการจัดสภาพและแวดล้อมในโรงเรียน การนิเทศและการสอน และการประเมินผลทางจริยธรรม ส่วนการจัดกิจกรรมนั้น ในโรงเรียนประสบปัญหาในระดับน้อยถึงระดับปานกลาง ปัญหาที่มีมากกว่าประเด็นอื่นๆ คือ สภาพแวดล้อมที่บ้านของนักเรียนทำให้การเปลี่ยนแปลงได้ยากและขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของยุวรี ชมทรัพย์ (2542, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการบริหารวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดกรุงเทพมหานคร และผลการวิจัยของสุชิน ทดแทน (2544, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องการบริหารวิชาการตามแนวปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะการนำหลักสูตรไปใช้และสื่อการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น บางโรงเรียนผู้บริหารและครูผู้สอนไม่มีความกระตือรือร้นในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และขาดปัจจัยสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ

5. จากผลการวิจัย ด้านการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับแผนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเขียนจุดประสงค์การเรียนการสอนอย่างชัดเจนว่าจะสอนอะไรกับนักเรียน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน 3 ด้าน คือ สติปัญญา ทักษะและเจตคติ ซึ่งมีความสอดคล้องใกล้เคียงกับงานวิจัยของดำรง เสดสัน (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ครูได้ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนและด้อยโอกาสทางการศึกษา มีการจัดทำแบบบันทึกการเข้าร่วม

ทำกิจกรรมทางศาสนาของนักเรียนปัญหาในด้านนี้ คือ ไม่ได้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูผู้สอนวิชาอิสลามศึกษา และไม่ได้นำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษา

6. จากผลการวิจัย ด้านการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเขียนจุดประสงค์การเรียนการสอนอย่างชัดเจนว่าจะสอนอะไรกับนักเรียน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน 3 ด้าน คือ สติปัญญา ทักษะและเจตคติ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อันดับสุดท้าย คือ การกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

7. จากผลการวิจัย ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ดำเนินการใช้สื่ออุปกรณ์การสอนต่างๆ เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์ โทรทัศน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องใกล้เคียงกับงานวิจัยของดำรง เสดสัน (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ครูได้ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนและด้อยโอกาสทางการศึกษา มีการจัดทำแบบบันทึกการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางศาสนาของนักเรียนปัญหาในด้านนี้ คือ ไม่ได้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูผู้สอนวิชาอิสลามศึกษา และไม่ได้นำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล ธนธรรมทัศน์ (2537, หน้า 109-110) ทำการศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ผลการศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่เป็นปัญหามากสำหรับครูผู้สอน คือ นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ครูขาดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และไม่สามารถจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ให้บรรลุจุดประสงค์ของบทเรียนที่กำหนดไว้ ตลอดจนมีปัญหาและอุปสรรคในการใช้แหล่งชุมชนประกอบการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

8. จากผลการวิจัย ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนชัดเจน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อันดับสุดท้าย คือ ดำเนินการนำเทคนิควิธีการสอนอย่างหลากหลาย มาใช้ในการเรียนการสอน เช่น การอภิปราย การฝึกปฏิบัติการศึกษาค้นคว้า การแบ่งกลุ่มทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยวุฒม์ ทรงไทรย์ (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวโน้มการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า พบว่า ด้านเทคนิคการ

สอน ควรสอนด้วยวิธีหลากหลาย เช่นการสอนแบบพุทธวิธีการสอนแบบสถานการณ์จำลองการสอนแบบบทบาทสมมุติ เน้นการสอนที่เชื่อมโยงกับ ชุมชน โดยเฉพาะให้ชุมชนและท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ครูกับนักเรียนควรมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดโดยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของครูผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา มากขึ้น คุณลักษณะของครูผู้สอนควรเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นผู้นำในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่ศึกษาในเรื่องหลักธรรมอย่างแท้จริง มีความเมตตากรุณาเอื้ออาทร เป็นที่พึ่งของศิษย์ได้ เป็นผู้ที่รอบรู้ ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันสื่อการเรียนการสอน ควรมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ประกอบการเรียนการสอนมากขึ้น ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้มากขึ้น เช่น พระภิกษุ สงฆ์ วัด โบราณสถาน ประเพณี ท้องถิ่นใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ข่าว และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในชีวิตประจำวันหนังสือแบบเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษา ควรมีสีสันสวยงาม มีรูปภาพประกอบที่สอดคล้องกับเนื้อหา มีตัวอย่างประกอบ น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ถูกต้องตามหลักธรรม

9. จากผลการวิจัย ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับวิธีการสร้างเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวิเคราะห์ตรวจสอบความสำเร็จและข้อบกพร่องและปัญหาของนักเรียนทั้งก่อนสอนและหลังการสอน เพื่อกำหนดวิธีการสอนซ่อมเสริม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดำรง เสดสัน (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาการเรียนการสอนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ครูได้ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนและคอยโอกาสทางการศึกษา มีการจัดทำแบบบันทึกการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางศาสนาของนักเรียนปัญหาในด้านนี้ คือ ไม่ได้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูผู้สอนวิชาอิสลามศึกษา และไม่ได้นำวัดกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษา

10. จากผลการวิจัย ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ศึกษาค้นคว้าทำความเข้าใจแนวปฏิบัติ เรื่องวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ของกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวัดผลและประเมินผลก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียนในวิชาพระพุทธศาสนา

11. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตาม ระดับการจัดการศึกษา ขนาดโรงเรียน อายุพรรษา

ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาแผนกธรรม วุฒิการศึกษาแผนกบาลี วุฒิการศึกษาแผนกสามัญ และ ประสพการณ์สอนในโรงเรียน อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

11.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชา พระพุทธศาสนา วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีปัญหาการจัดการเรียนการสอน รวมทุกด้าน จำแนกตามระดับการจัดการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก พระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ส่วนใหญ่เป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ได้ผ่านการอบรมความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และมีประสบการณ์การสอนโรงเรียน อยู่ระหว่าง 5-10 ทำให้ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า พระสงฆ์ผู้สอนมองเห็นปัญหาดังกล่าว ทั้ง 4 ด้าน จึงไม่แตกต่างกัน

11.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชา พระพุทธศาสนา วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีปัญหาการจัดการเรียนการสอน รวมทุกด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบัวหลวง แสงสว่าง (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพ ปัญหา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่าง เมื่อพิจารณารายข้อไม่แตกต่าง แต่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้บริหาร การศึกษาและพระสงฆ์ผู้สอน มีการบริหารจัดการ เรื่องการจัดการเรียนการสอน วิชา พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประสาร หลิมวานิช (2549, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบปัญหาการใช้กระบวนการตัดสินใจในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า ขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุชน วงศ์แดง (2540, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การประเมินผลการใช้ หลักสูตรวิชาพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด

กรมสามัญศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาได้ พบว่า ความคิดเห็นการปฏิบัติของหัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านปัจจัยนำเข้าและกระบวนการโดยภาพรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและเมื่อพิจารณาเป็นรายย่อย ก็พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธนากร เจริญเตี้ย (2548, บทคัดย่อ) การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่ทำการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

11.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีปัญหาการจัดการเรียนการสอน รวมทุกด้าน จำแนกตามอายุพรรษา ได้แก่ ระยะเวลา 5 พรรษา ระยะเวลา 5-10 พรรษา และระยะเวลา 10 พรรษาขึ้นไป โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ด้านการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน 3) ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน และ 4) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก พระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนโรงเรียน อยู่ระหว่าง 5-10 ทำให้ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า อายุพรรษา ไม่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษา และอีกประเด็น คือ ผู้สอนเป็นพระสงฆ์ เป็นที่เคารพศรัทธา ดังนั้น พระสงฆ์ผู้สอน จะมีอายุพรรษาน้อยหรือมากก็เป็นที่เคารพของพุทธบริษัทที่นับถือพระพุทธศาสนา จึงไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสาครคมจันทร์ (2539, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การศึกษาปัญหาและความต้องการ การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ครูผู้สอนที่มีอายุราชการ 1-10 ปี และมากกว่า 10 ปี มีปัญหาแตกต่างกันในด้านการกำหนดวิธีการ ชั้นคอนและเครื่องมือในการสอนภาษาอังกฤษด้านต่างๆ นอกนั้นมีปัญหาไม่แตกต่างกัน โดยครูผู้สอนมีอายุราชการ 1-10 ปี มีปัญหาในระดับมากในด้านการเรียนการสอนและด้านสื่อการเรียนการสอน นอกนั้นมีปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนครูผู้สอนมากกว่า 10 ปี มีปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอนในระดับมากนอกนั้นมีปัญหาในระดับปานกลาง

11.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีปัญหาการ

จัดการเรียนการสอน รวมทุกด้าน จำแนกตามตำแหน่ง ได้แก่ ตำแหน่งฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ ตำแหน่งฝ่ายบริหารงานคณะสงฆ์ และตำแหน่งฝ่ายปฏิบัติงานคณะสงฆ์ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ด้านการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน 3) ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน และ 4) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน พบว่า แยกต่างกัน ระหว่างกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ กลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนฝ่ายบริหารคณะสงฆ์ และกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนฝ่ายปฏิบัติงานคณะสงฆ์ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า ระหว่างกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนฝ่ายบริหารคณะสงฆ์ และกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนฝ่ายปฏิบัติงานคณะสงฆ์ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

11.5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีปัญหาการจัดการเรียนการสอน รวมทุกด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาแผนกธรรม ได้แก่ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากพระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ส่วนใหญ่จบการศึกษา นักธรรมชั้นเอกเกือบทุกรูป จากผลข้อมูลสถานภาพพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 98.50 จึงไม่แตกต่างกันในการจัดการเรียนการสอน

11.6 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีปัญหาการจัดการเรียนการสอน รวมทุกด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาแผนกบาลี ได้แก่ การศึกษาเปรียญธรรมชั้นตรี การศึกษาเปรียญธรรมชั้นโท และการศึกษาเปรียญธรรมชั้นเอก โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แยกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนที่ไม่ได้ศึกษา กับกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนสำเร็จการศึกษาเปรียญธรรมชั้นเอก และระหว่างกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนสำเร็จการศึกษาเปรียญธรรมชั้นตรี กับกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนสำเร็จการศึกษาเปรียญธรรมชั้นเอก มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

11.7 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีปัญหาการจัดการเรียนการสอน รวมทุกด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาแผนกสามัญศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ด้านการดำเนินการจัดการเรียน

การสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนสำเร็จ การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี กับกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี และระหว่าง กลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนสำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี กับกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนสำเร็จการศึกษา ปริญญาตรี มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของสาคร คมจันทร์ (2539, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาศึกษาปัญหาและความต้องการ การ จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ครูผู้สอนที่ศึกษาและไม่ได้ศึกษาวิชาเอกและโท ภาษาอังกฤษในระดับปริญญาหรืออนุปริญญามีปัญหาแตกต่างกันทุกด้าน โดยครูผู้สอนที่ศึกษา วิชาเอกและโท ภาษาอังกฤษมีปัญหาทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งครูผู้สอนที่ไม่ได้ศึกษา วิชาเอกและโท ภาษาอังกฤษ มีปัญหาในระดับมากในด้านสื่อการเรียนการสอน นอกนั้นมีปัญหา ในระดับปานกลาง และครูผู้สอนที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรีขึ้นไปมีปัญหาแตกต่าง กันทุกด้าน ยกเว้นด้านสื่อการเรียนการสอน มีปัญหาไม่แตกต่างกันโดยครูที่มีวุฒิต่ำกว่า ปริญญาตรีมีปัญหาเกือบทุกด้านยกเว้นด้านการวัดผลและประเมินผลมีปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนครูผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป มีปัญหาระดับมาก ในด้านสื่อการเรียนการสอนนอกนั้นมี ปัญหาในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา เหมระ (2544, บทคัดย่อ) ได้ ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ของครูธุรกิจสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยพบว่า ครูธุรกิจที่มีวุฒิทาง การศึกษาและไม่มีวุฒิทางการศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้านการเตรียมการและด้านการดำเนินการแตกต่างกันอย่างมีระยะสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ ส่วนด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญ และครูธุรกิจที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีการจัดการเรียนการสอนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทุกด้านแตกต่างกันจากครูที่มีระดับการศึกษาสูง กว่าปริญญาตรีและปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ส่วนครูธุรกิจที่มีระดับ การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร เจริญเตีย (2548, บทคัดย่อ) การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และตั้งแต่ ระดับปริญญาโทขึ้นไป มีการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

11.8 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชา พระพุทธศาสนา วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีปัญหาการ จัดการเรียนการสอน รวมทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์สอนในโรงเรียน โดยภาพรวมทั้ง 4

ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล การเรียนการสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์ สอนในโรงเรียน ได้แก่ ระหว่างกลุ่มพระสงฆ์ผู้สอนมีประสบการณ์สอน 5-10 ปี และกลุ่ม พระสงฆ์ผู้สอนมีประสบการณ์สอน 10 ปีขึ้นไป มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา เหมระ (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูธุรกิจสังกัด กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยพบว่า ครูธุรกิจที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชา อาชีพธุรกิจน้อยกว่า 5 ปี มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทุกด้าน แตกต่างจากครูธุรกิจที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาอาชีพธุรกิจ 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูธุรกิจที่มีประสบการณ์ในการสอนอาชีพธุรกิจ 5-10 ปีมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทุกด้านแตกต่างจากครูธุรกิจที่มี ประสบการณ์ในการสอนวิชาอาชีพธุรกิจมากกว่า 10 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธนากร เจริญเตี้ย (2548, บทคัดย่อ) การจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ ในการสอนต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

12. การศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 อภิปรายผลการวิจัยดังนี้ โดยภาพรวม พบว่า

12.1 พระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ควรมีการศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการ จัดการเรียนการสอน ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ด้านการออกแบบและ พัฒนาการเรียนการสอน 3) ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน และ 4) ด้านการวัดผลและ ประเมินผลการเรียนรู้ ให้ชัดเจนทุกๆ ประเด็นอย่างละเอียด ก่อนที่จะดำเนินการจัดการเรียน การสอน สืบต่อไป

12.2 พระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ควรเข้ารับการศึกษาอบรมและพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ด้านการจัดการเรียน การสอน เช่น วิธีการและเทคนิคการสอน การเขียนแผนการสอน การผลิตสื่อและวิธีการใช้สื่อ การเรียนการสอนที่หลากหลาย และการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน สืบต่อไป

12.3 พระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ควรพิจารณาข้อบกพร่องของตนเองอยู่เสมอตลอดเวลา เพื่อปรับปรุง แก้ไข ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนการสอน ของพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีสภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ถึงแม้สภาพและปัญหาในการจัดการเรียนการสอน จะอยู่เกณฑ์นำความพึงพอใจ แต่ก็ยังมีปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ของพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา นี้อยู่ ได้แก่ พระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และจุดประสงค์การเรียนรู้ วิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้ในสาระศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม อย่างชัดเจนก่อนทำการเรียนการสอน ควรพัฒนาดตนเองในการแสวงหาความรู้ อยู่เป็นประจำ เพื่อพัฒนาความรู้ของตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ควรเขียนแผนการสอน และสอนให้ได้ตามแผนการสอน ผักผ่อนเทคนิควิธีการสอนให้หลากหลาย ควรเน้นด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติธรรมด้านพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

2. สภาพการจัดการเรียนการสอน ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน วิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม พบว่า มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ได้แก่ ควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

3. สภาพการจัดการเรียนการสอน ด้านการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม พบว่า มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ได้แก่ ควรเขียนจุดประสงค์การเรียนการสอนให้อย่างชัดเจน ว่าสอนอะไรกับนักเรียน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน

4. สภาพการจัดการเรียนการสอน ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม พบว่า มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ได้แก่ ควรดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

5. สภาพการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม พบว่า มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ได้แก่ ควรมีการวิเคราะห์ตรวจสอบความสำเร็จ และบกพร่องเกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนทั้งก่อนและหลัง เพื่อกำหนดวิธีการสอนซ่อมเสริม

6. ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน วิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ ควรศึกษาทำความเข้าใจและวิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้ สารศาสนา ศิลธรรมจรรยาให้อย่างชัดเจน

7. ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ด้านการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ ควรเขียนจุดประสงค์การเรียนการสอนให้อย่างชัดเจน ว่าสอนอะไรกับนักเรียน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน

8. ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ ควรดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน

9. ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ ควรศึกษาค้นคว้าทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติ เรื่องวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ของกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่องสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอื่นๆ

2. ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน หรือการใช้สื่อการเรียนการสอน สำหรับพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา

3. ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม